

Literatura

Kalábek, M. 2017: Hněvotín (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 51(1), 206.

Summary

Seven settlement pits dated to the Lusatian Urnfield culture were investigated during a family house construction in Hněvotín (Olomouc District).

Marek Kalábek

Holešov (okr. Kroměříž)

„Za Muřinou“.

Lužická kultura. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3099522, 17.5928047; 49.3089450, 17.5922575; 49.3080006, 17.5914208; 49.3080531, 17.5920994; 49.3089781, 17.5928664; 49.3099611, 17.5932581

V období od března do května roku 2022 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na stavbě R4901 Hulín–Fryšták, na lokalitě Holešov 1, polní trať „Za Muřinou“. Lokalita se nachází cca 2,8 km jižně od centra Holešova. Nejbližší obec Martinice je od lokality vzdálena cca 600 m západním směrem.

Plocha výzkumu se nacházela na nevýrazném kopci nad nivou řeky Mojeny, která ho obtékala od severu a severozápadu. Samotný výzkum byl pokračováním výkopových prací, které zde proběhly v letech 2008 (Paulus 2009) a 2017 (Tajer, Vránová 2018).

Během výzkumu bylo na lokalitě objeveno 83 sídlištních objektů a tři popelnicové hroby z mladší doby bronzové. Mezi sídlištními objekty převažovaly nálezy sloupových jamek, kterých bylo prozkoumáno 72. Zbytek objektů představují menší a střední zásobnicové jámy, dva žlábků, jedna polozemnice a jedna jáma pravidelného obdélného tvaru, snad pracovní objekt. Sídelní objekty spadají do starší doby železné (viz oddíl Doba železná).

Popelnicové hroby byly objeveny na jižním okraji zkoumané lokality a s jistotou lze říci, že byly součástí pohřebiště zkoumaného zde v roce 2008 (Tajer 2010). Hrobové jamy byly neznatelné a popelnice byly zapouštěny do podloží jen mělce. Z hrobů se dochovala pouze silně destruovaná dna nádob. Z jedné z nádob z poněkud lépe zachovalého hrobu č. 2 pochází přepálená bronzová jehlice s kulovitou hlavičkou. Pohřebiště bylo datováno do kultury lužické.

Literatura

Paulus, M. 2009: Martinice (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 50, 290.

Tajer, A. 2010: Naleziště z období popelnicových polí v Martinicích (okr. Kroměříž). In: M. Bém, J. Peška (eds.): *Ročenka 2009*. Olomouc. Archeologické centrum Olomouc, 139–155.

Tajer, A., Vránová, V. 2018: Holešov (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 59(2), 232–233.

Summary

During a rescue archaeological excavation carried out in Holešov (Kroměříž District), 83 Hallstatt features and three Lusatian graves were investigated. The graves were largely destroyed. Grave pits were undeterminable and only the bottom parts with pottery finds deposited on the subsoil were preserved. One overburnt bronze pin with a rounded head comes from Grave 2.

Arkadiusz Tajer

Horní Moštěnice (okr. Přerov)

„Ostudy“, parc. č. 1014/13.

Mohylová středodunajská kultura. Sídlíště, ojedinělý artefakt. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: Nepublikováno z důvodu ochrany lokality

V roce 2022 nalezl spolupracovník Muzea Komenského v Přerově, p. o., M. Komínek v trati „Ostudy“ na katastru Horní Moštěnice bronzový závěsek. Jedná se o odlévaný, prolamovaný srdcovitý závěsek se středovou příčkou. Celková výška předmětu činí 32,5 mm. Jeho maximální šířka činí 29 mm. Tloušťka dosahuje 2 mm. Hmotnost ozdoby je 4,661 g. Povrch předmětu je rovnoměrně pokryt světle zelenou oxidační patinou. Srdcovitá část závěsku přechází v krček, jenž se v horní části nejprve rozšiřuje na 7 mm a poté se zužuje na roztepaný tenký pásek o šířce 4 mm, který byl přehnut na zadní stranu předmětu a svinut do oka určeného pro zavěšení ozdoby (obr. 14).

Lokalita se nachází na rozhraní Kelčské pahorkatiny a Středomoravské nivy, na levém břehu říčky Moštěnky, levostranným přítokem řeky Moravy. Nadmořská výška se v okolí místa nálezu pohybuje okolo 210 m.

V případě nálezu z Horní Moštěnice se jedná o specifický předmět středodunajské mohylové kultury ze střední doby bronzové, obvykle spojovaný s funkcí závěsku. Obdobné závěsky tvořily součásti náhrdelníků vysoce postavených žen (Nožinová, Křišťuf 2021, 29). Jejich původ je hledán na území Karpatské kotliny, kde se objevuje více tvarových variant závěsků již ve starší době bronzové. Ve středoevropském prostoru narůstá výskyt srdcovitých závěsků od počátku střední doby bronzové (Furmánek 1980, 15–27; Salaš 2005, 113).

Na Moravě byly nálezy srdcovitých závěsků v minulosti zaznamenány například na lokalitách Bošovice, Diváky, Šatov či Těšetice (Stuchlík 1983, 36; 1993, 282–283, tab. 177: 3).

Na Slovensku se vyskytly jako součást pohřební výbavy na lokalitách Dunajská Lužná, Čáčov či Obid (Slaná 2019, 438).

Z novějších nálezů lze uvést několik exemplářů z inventáře hrobu 8/16 na pohřebišti středodunajské mohylové kultury na lokalitě Šamorín, části Šamot (Godiš, Haruštiak 2020, 124, 138, 152, tab. VII: 2–5). Srdcovité závěsky se vyskytly rovněž jako součást depotu kovových předmětů na lokalitě Malé Blahovo (Budinský-Krička 1950, 1–3).

Srdcovité závěsky jsou zastoupeny také v inventáři nálezů z mohylových pohřebišť v západních a jižních Čechách. V pohřební výbavě ženského hrobu II v mohyle 30 na lokalitě Štáhlav–Hájek byl honosný náhrdelník, jehož součástí bylo jedenáct srdcovitých závěsků, které typologicky zcela odpovídají výše popisovanému exempláři z Horní Moštěnice (Nožinová, Křišťuf 2021, 29–31, obr. 7).

Doklady osídlení lokality „Ostudy“ středodunajskou mohylovou kulturou na katastru obce Horní Moštěnice bylo doloženo již povrchovými sběry D. Kolbingera realizovanými v 70. a 80. letech 20. století (Stuchlík, Kolbinger 1995, 143–159). Již dříve byla na této lokalitě archeologicky zachycena část starolužického sídlíště (Jašková 1968, 41). V současné době je na lokalitě prováděna preventivní detektorové prospekce, realizovaná v rámci Projektu preventivní archeologie Olomouckého kraje.

Literatura

Budinský-Krička, V. 1950: Poklad bronzových ozdob z malého Blahova, okr. Dunajská streda. *Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti* XLI(1), 1–3.

- Godiš, J., Haruštiak, J. 2020:** Pohrebisko mohylovej kultúry v Šamoríne, časti Šámot. *Zborník Slovenského Národného Múzea CXIV, Archeológia* 30, 119–166.
- Furmánek, V. 1980:** *Die Anhänger in der Slowakei*. Prähistorische Bronzefunde XI(3). München: Beck.
- Jašková, M. 1968:** Starolužické sídliště v Horní Moštěnici (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 1967, 41.
- Nožínová, S., Křišťuf, P. 2021:** Princezny z Hájků. K problematice elity ve střední době bronzové. *Musaica archaeologica* 1–2, 21–34.
- Salaš, M. 2005:** *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I. Text; II. Tabulky*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Slaná, A. 2019:** Bronzové sůčasti slávnostného kroja žien stredodunajskej mohylovej kultúry. *Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV. Supplementum* 1/2019, 431–449.
- Stuchlík, S. 1983:** Mohylový hrob z Divák (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1981, 34.
- Stuchlík, S. 1993:** Středodunajská mohylová kultura. In: V. Podborský a kol.: *Pravěké dějiny Moravy*. Vlastivěda moravská. Země a lid. Nová řada, svazek 3. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 272–286.
- Stuchlík, S., Kolbinger, D. 1995:** K rozšíření středodunajské mohylové kultury na střední Moravě. *Pravěk. Nová řada* 1993/3, 143–159.

Obr. 14. Horní Moštěnice. Bronzový srdcovitý závěsek. Foto Z. Schenk, kresba P. Holcová.

Fig. 14. Horní Moštěnice. Heart-shaped bronze pendant. Photo by Z. Schenk, drawing by P. Holcová.

Summary

A bronze heart-shaped pendant was found in 2022 during a metal detector survey in ‘Ostudy’ field (Horní Moštěnice cadastral area, Přerov District). The find can be dated to the Middle Bronze Age (Fig. 14).

Zdeněk Schenk, Miroslav Komínek

Hradčany (k. ú. Hradčany u Tišnova, k. ú. Sentice, okr. Brno-venkov)

„Černá pole“.

Podolská kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -607708, -1145142; -607727, -1145188; -607643, -1145212; -607499, -1145285; -607553, -1145398; -607620, -1145241

Záchranný výzkum před stavbou obchvatu Čebína se uskutečnil na mírném jižním svahu v trati „Černá pole“; prostor při jihovýchodním okraji výzkumu přechází do katastru obce Sentice. Ke skrývce a následné exkavaci lokalizovaných situací došlo v průběhu června až října 2022.

Lokalita je situovaná na mírný jižní svah a nízké přilehlé návrší. Svah lemují Čebínský potok a jeho pravobřežní bezejmenný přítok, který lokalitu a také prostor výzkumu rozděluje na dvě části, jež se z hlediska geologie, geomorfologie a archeologie značně liší. Naleziště je známé od 80. let 20. století pod označením „K Čebínu“ (na k. ú. Hradčany; Doležel 1989, 39–40). Na lokalitě se pod cca 40–50 cm mocnou vrstvou ornice (nadloží) nacházelo podloží tvořené převážně písčitymi půdami.

Kromě četných nálezů z období kultury s vypíchanou keramikou (viz oddíl Neolit) se ve skryté ploše podařilo prozkoumat několik stovek objektů z pozdní doby bronzové. Většina situací byla navíc koncentrována do malého prostoru cca 50 × 50 m (obr. 15).

Na místě se nacházelo extrémně velké množství zásobních jam, často v superpozicích, případně v kumulacích po dvou až třech. Zásobnice měly kónický tvar a zasahovaly do hloubky až 1,5 m. Průměr objektů dosahoval 2–3 m. Uvnitř se často vyskytoval kamenný zával (místní slepence a pískovce; obr. 16).

Další významnou složkou byly rozsáhlé sídlištní jámy v superpozicích s mladšími zásobnicemi. Součástí nalezového spektra byla i jedna chata o rozměrech 4 × 3 × 1 m, výrobní objekty (např. keramické závaží v zásypu objektu) a několik blíže nespécifikovaných pyrotechnologických zařízení (pícky obsahující přepálenou mazanici a keramiku).

Množství movitých nálezů (především keramické zlomky, ale i velké části nádob – amfor, hrnců, misek) značně převyšovalo množství a skladbu z jiných období pravěku. Jde ovšem o vcelku běžný inventář s ohledem na spektrum nálezů ze sídlišť pozdní doby bronzové. Kromě keramických zlomků se podařilo zajistit velké množství osteologického materiálu. Nejzajímavější jsou potom bronzové ozdoby a šperky (několik jehlic, náramků, spona a drobné ozdoby). V některých objektech se nacházelo velké množství mazanice s otisky. Hojně se zde vyskytuje kámen, ať už v podobě zmíněného závalu v archeologických objektech, nebo využívaný jako pracovní podložky a zrnوترky.

Literatura

Doležel, J. 1989: Velatické a horákovské sídliště v Hradčanech (o. Tišnov, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1986, 39–40.

Obr. 15. Hradčany u Tišnova. Pohled na zkoumanou plochu od východu. Foto I. Čižmář.

Fig. 15. Hradčany u Tišnova. View of the excavation area from the east. Photo by I. Čižmář.